ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office
www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il
טל': 02-6426666 (972) :Tel | פקס: 02-6795050 (972) :Fax
בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611
Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

ניכויים

ומעבר לניכויי המוסד לביטוח לאומי

השתלמות צעדים ראשונים בנזיקין, לשכת עורכי הדין מחוז ירושלים, 9.11.2026

נתנאל פוזנר, עו"ד

"המערכה האחרונה" – בהשתלמות ובתיק

- הדיון בניכויים – כמו ההרצאה האחרונה בהשתלמות – קורה פעמים רבות כשלצדדים ולשופטים **כבר יצא כל האוויר מהריאות**: אחרי תחקור הלקוח, הכנת התיק, הדיון באחריות ואפילו בגובה הנזק – מגלים שיש שלב נוסף
- הקושי נכון במיוחד כשמסתכלים על הניכויים כשאלה **"מתמטית-אקטוארית", טכנית ופשוטה. אני מקווה לשכנע אתכם שמדובר בטעות**
- האמת: מדובר בשלב **מהותי**, ששווה הרבה מאוד כסף לניזוקים ולחברות הביטוח – וכשיודעים איך לבחון אותו, גם לא מצריך עבודה כל כך משמעותית

> *"אין דבר פרקטי יותר מתיאוריה טובה"*
>
> *Kurt Lewin*

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

מה נעשה היום

תיאוריה
תכליות, עקרונות, המשולש

←

תגמולים מחוזה ביטוח
ס׳ 81 ו-86 לפקנ״ז

←

ניכויי מל״ל
למה מנכים ומה בודקים

←

ניכויי פנסיה
חדשה, ותיקה ותקציבית

←

סיכום
והערה על כתבי ויתור

ארבע עקרונות – לבדיקת חוות דעת אקטוארית

- **בדיקה עובדתית**
- **בדיקה משפטית**
- **בדיקה מתמטית**
- **חקירה נגדית של המומחה**

העיקרון בבסיס הניכוי

״אין שיפוי – אין ניכוי״

השופטת וילנר, מלכה יונה

ומי מרוויח כשהמשולש הקדוש נשבר?

ד״ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

נתחיל בהתחלה: תכליות דיני הפיצויים

1 השבת המצב לקדמותו

- התשובה שכולם ייתנו – ותואמת את עיקר הפסיקה, שאף כינתה אותה **"תכלית התכליות"**
- ישראל גלעד (בספר ובמאמר), למשל, סבור שזו התכלית **היחידה** של דיני הפיצויים והניכויים

2 הרתעה יעילה – המזיק ישלם את מלוא נזקו

- עם הזמן קיבלה מקום משמעותי גם תכלית נוספת: **המזיק יישא במלוא נזקו**
- נובעת מהגישה הכלכלית למשפט

- היחס המלא בין שתי התכליות **טרם לובן כדבעי, וקיימות פסיקות סותרות.**
- היחס בין התכליות **<u>משמעותי כאשר קיימת סתירה ביניהן</u>** – כלומר, כאשר השבת המצב לקדמותו משמעה שהמזיק ישלם פחות מכפי נזקו, ומנגד הרתעה יעילה משמעה שהניזוק יקבל (לכאורה) "פיצוי יתר"

האיזון הנכון לדעתי – הבחנה בין שני שלבי "קביעת הנזק"

שלב א' – קביעת היקף הנזק (לא הפיצוי)

- התכלית הדומיננטית (אם כי לא היחידה): **השבת המצב לקדמותו**
- קיימת חשיבות להרתעה יעילה, אך פעמים רבות יהיה מדובר בתכלית משנית יותר

שלב ב' – קביעת הפיצוי = בחינת הניכוי מהנזק

- התכלית הדומיננטית: **המזיק ישלם את מלוא נזקו** – או כלשון השופטת וילנר במלכה יונה: **"אין שיפוי – אין ניכוי"**
- קיימת חשיבות להשבת המצב לקדמותו, אך בבחירה בין מזיק שמשלם בחסר לניזוק שמפוצה ביתר – עדיפות לניזוק

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

יישור קו (1): נטל הקטנת הנזק

- ההשפעה העיקרית בעניינו: **החיוב לפנות לגורמים השונים** לקבלת הזכויות – הדוגמה הבולטת היא **המל"ל** (ובעניינים אחרים – הפנייה לקופת החולים), אך החובה קיימת גם ביחס לפנייה **לקרן הפנסיה**

1 החובה היא להקטין את הנזק באופן סביר

- אין חובה **לערער** או לקחת **ייצוג עו"ד** – אף שככלל, ובמקרים קשים במיוחד, ייצוג מעלה את הקצבה

2 אי-הקטנת נזק = אין פיצוי על הנזק שלא הוקטן

- אם הסכומים ממילא **לא היו מנוכים** – אין כל השפעה להיעדר הפנייה
- אם כן היו מנוכים – כאן נכנסת שאלת **הניכוי הרעיוני** (בהמשך)

הנגזרת: אנחנו עוסקים רק בשאלת הניכויים – לא בסכומים שאינם כלל חלק מהנזק, כמו הוצאות רפואיות שבסל הבריאות או בשב"ן

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

יישור קו (2): קצת הסבר מונחים

1 מיטיב

- גורם, **שאינו המזיק**, שמשלם לניזוק סכומים: בין אם מחויב מכוח חוק או הסכם (המל"ל, קרן פנסיה, לעיתים המעביד) – ובין אם שאינו מחויב כלל (בן משפחה, חברים, גורם חיצוני)
- כיום כבר ברור: **אין הבדל** בין מיטיבים לפי השאלה אם "מרגישים צורך" להחזיר להם את הכסף

2 פנסיה

- **חדשה** – צבירת כספים; **ותיקה ותקציבית** – צבירת זכויות (פירוט בשקופית הבאה)
- גם בחדשה וגם בוותיקה יש **אפיקים ביטוחיים קלאסיים** – כמו ביטוח א.כ.ע.

3 חוזה ביטוח

- יכול לכלול סוגים שונים: תאונות אישיות, ביטוחי פיצוי שונים
- ככלל גם **ביטוחי שיפוי** – כמו ביטוח רפואי – נחשבים חוזה ביטוח, אם כי ישנן דעות מנוגדות בסוגיה

4 תביעת שיבוב / שיפוי

- אפשרות המיטיב – יהא אשר יהא – לתבוע מהמזיק את **שווי ההטבה**
- על בסיס חוקים שונים: חוק הביטוח הלאומי, חוקי הגמלאות, וכן **חוק הטבת נזקי גוף** – שם תביעת השיבוב מוגבלת לסכומי **העבר בלבד**

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

סוגי הפנסיה – ולמה זה ישנה לנו

1 פנסיה חדשה – צבירת כספים

- הפנסיה הרווחת כיום: כל מי שהתחיל לעבוד ב-25–30 השנים האחרונות יכול להיות מבוטח **רק** בקרן מסוג זה
- הזכויות ניתנות על בסיס **הכספים שנצברו** מההפרשות השוטפות והשקעתן

2 פנסיה תקציבית וותיקה – צבירת זכויות

- הסדרים ישנים, במקומות ספציפיים, לפי חוק או הסדרים קיבוציים
- הזכאות לפי **מספר השנים** (לרוב 2% לשנה, עד 70%) ו**השכר האחרון** – ללא תלות בסכומים שנצברו ← זכויות גבוהות בהרבה, היעדר איזון אקטוארי וקריסת הקרנות הוותיקות עד להלאמתן
- התקציבית משולמת **מאוצר המדינה** – מכבידה על התקציב, אך לא קרסה

1996

מאז לא ניתן להצטרף לפנסיה ותיקה

2002

מאז לא ניתן להצטרף לפנסיה תקציבית – גם עובדי מדינה ורשויות

ההבחנה תשפיע על הניכויים – אבל גם על הפיצוי עצמו (למשל בשאלה האם יש להוסיף הפרשות פנסיוניות ובאיזה היקף)

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

הבסיס לניכוי: "המשולש הקדוש"

המצב האידילי

- הניזוק מקבל 100: **70 מהמזיק** + **30 מהמיטיב**
- המזיק משלם 100: **70 לניזוק** + **30 למיטיב**
- המיטיב לא ניזוק: שילם 30 – וזכה ל-30 חזרה
- **כל התכליות מתגשמות**: השבה לקדמות, הרתעה יעילה, והקופה הציבורית לא נפגעת

ושימו לב

- המשולש האידילי קיים **גם** כשהמזיק מפצה את הניזוק במלואו **והניזוק מחזיר את ההטבה** – ואולי לפעמים זה הפתרון הנכון יותר
- כשהמשולש **נשבר** – העיקרון שינחה אותנו: **אם אין שיפוי – אין ניכוי**

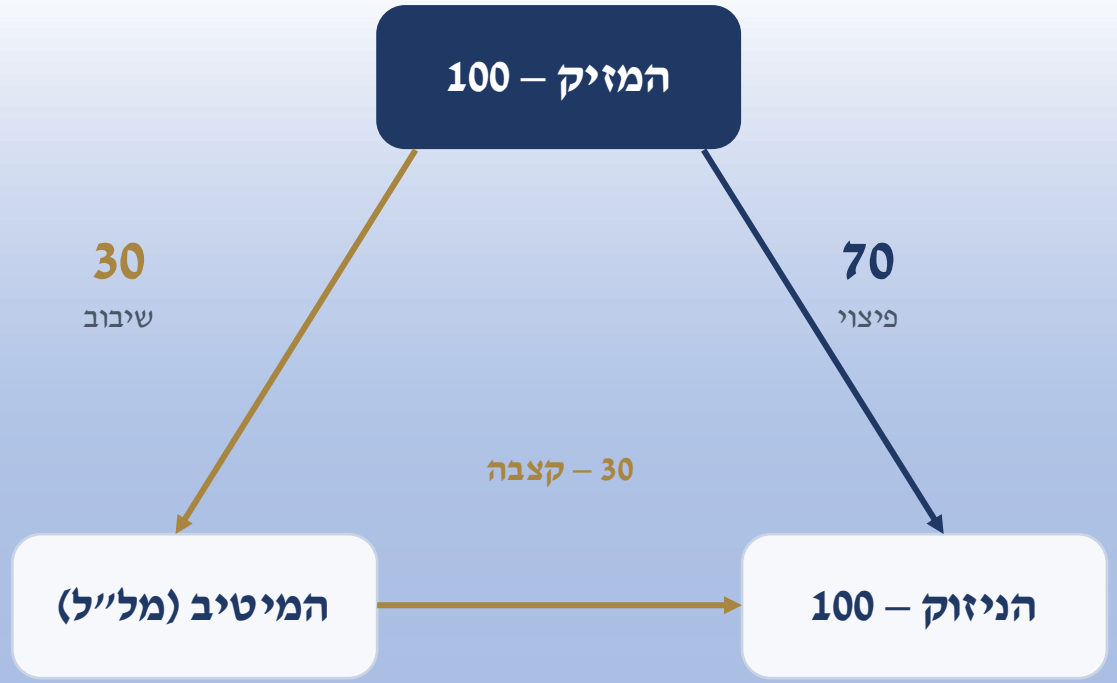

האיור – על בסיס פסק דינו של השופט עמית באלחבאנין

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

כשסוטים מהמשולש האידילי – משהו תמיד נשבר

1 אין שיבוב – ואין ניכוי

- המזיק משלם את מלוא הנזק (100) והמיטיב לא חוזר אליו
- ← **הניזוק מפוצה ביתר**, **והמיטיב** – שאינו אשם – נמצא בחסר ומאבד את ההטבה

2 אין שיבוב – אבל מנכים

- המזיק משלם רק 70 והמיטיב לא חוזר אליו
- ← **המזיק משלם בחסר**, **והמיטיב מאבד את ההטבה**

3 יש שיבוב – ולא מנכים

- המזיק משלם 100 לניזוק ועוד 30 למיטיב
- ← **המזיק משלם יותר מכפי נזקו**, **והניזוק מפוצה ביתר**

אלו המקרים המעניינים

ומכאן נתייחס בנפרד לסוגי הסכומים השונים ולדין בעניינם: חוזה ביטוח -> מל"ל -> פנסיה

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

חוזה ביטוח: סעיפים 81 ו-86 לפקודת הנזיקין

- סוגיה פשוטה: תגמולים מכוח חוזה ביטוח **אינם חלק מהנזק** – לא לחיוב (אינם מגדילים את הנזק) ולא לשלילה (**<u>לא מנכים</u>**)
- הרציונל: הניזוק **שילם את הפרמיות** – ולכן זכאי לתגמולים מהן (ובהמשך נראה איך הרציונל פועל גם בכיוונים אחרים). הגשמה ברורה של "אין שיפוי – אין ניכוי": **השב"ן ויעל אנוך**
- עד כדי החלטה שאפילו בחקירה נגדית לא ניתן לשאול על כך – כי בהיעדר סיכון לשיבוב אין רלוונטיות לשאלה

! הערת אזהרה: האם ביטוח שיפוי (כמו החזר הוצאות רפואיות) הוא חוזה ביטוח?

- השאלה עולה לכאורה מ**טבע נ' גושן** וממאמרם של **גלעד וסמט**
- אבל ראו את עניין **השב"ן** – הגישה השלטת אחרת. וחשוב מכך: אם זה לא חוזה ביטוח – יש גם **שיפוי של חברת הביטוח**, וגם **המזיק צריך להחזיר את הפרמיות**
- סה"כ – מהלך לא ישים, שבאופן סביר רק יעלה את הסכומים הרוחביים המשולמים

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ניכויי מל״ל: למה בכלל מנכים?

- הדוגמה העיקרית – או לפחות הנפוצה ביותר – לסוגיית הניכויים
- על הניזוק **חובה מצומצמת** להקטין את הנזק בפנייה למל״ל – הוא אינו יכול להעדיף לקבל את כל הפיצוי מהמזיק. פנייה פשוטה, ולכל היותר הגשה חוזרת עם חוות דעת מומחה (למשל מטעם בית המשפט) שקבע נכות משמעותית יותר. **אין חובה לערער (במל״ל או לבית הדין)**
- ככלל – למל״ל **זכות שיבוב** לפי **ס׳ 328** לחוק, ולכן יש הצדקה לניכוי

שני ״חריגים״ – שלכאורה סותרים את הכלל, ולמעשה אינם סותרים אותו כלל

חריג אמיתי: תאונת עבודה ותביעה נגד המעביד | חריג מדומה והסכמי: תיקון 102, ס׳ 328א, אררט ורוזנטל

ד״ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

חריג אמיתי: תאונת עבודה ותביעה נגד המעביד

- בתביעה נגד המעביד **אין למל״ל זכות שיבוב** – ובכל זאת **ס׳ 82 לפקנ״ז** קובע במפורש שהגמלה תנוכה
- הרציונל פשוט: מדובר בביטוח (דרך הביטוח הלאומי) ש**המעביד נושא בעלותו** בדמי הביטוח. כמו שבחוזה ביטוח המבוטח נהנה מהתגמולים – כך כאן המעביד (**סגרון ומטרני**). למעשה – דומה לכך שביטוח האחריות משלם את הפיצוי

! חשוב לבדוק: האם זו תביעה נגד המעביד?

- קריטי – גם לאור היעדר האפשרות לזכות **ברבע** מהפיצוי (בהמשך)
- עצמאי שנפגע ברכבו ותובע את חברת הביטוח – **תביעה נגד מעביד (עיזבון תמר)**

לשים לב

- לפחות בסגרון ובמטרני הגישה היא שהמעביד (אם התביעה היא נגד מעביד) רשאי ליהנות מכך **אפילו אם הניזוק בחר בגמלה אחרת בתום לב**

ד״ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

חריג מדומה והסכמי: גופים שהמל״ל אינו חוזר אליהם

1 המדינה, מוסד רפואי או קופת חולים

- **תיקון 102** (ס׳ 328(ג)): לא ניתן להגיש נגדם תביעת שיבוב – אך **כן מנכים** את התגמולים מהפיצוי

2 חברות הביטוח

- **ס׳ 328א**: אין תביעת שיבוב בגין תאונות **לאחר 1.1.2023** – אך מנכים. לפני כן – הסכמים עם המל״ל: גם היוו שיבוב אמיתי (למרות שבהסכמה בוצע תשלום חלקי)

בשני המקרים – לא חריג בכלל: לא ביטול השיבוב, אלא המרתו במנגנון חלופי

במקום תביעות שיבוב ספציפיות – תשלום גלובלי שנתי עבור כל התיקים יחד. לא היעדר שיבוב – אלא שיבוב שבוצע בפועל

- **חשוב:** שאלת הניכוי אינה תלויה בכמה שילמו בפועל – אלא בכך שהיה שיפוי מלא. גם לפי ההסכמים (אחוזים נמוכים יותר) – שיבוב שבוצע בפועל, שמצדיק ניכוי

  אבל אם התשלום בפועל חושב על בסיס סכום נמוך (או שנוכה סכום נמוך בתביעת הנזיקין) – ייתכן שיתקיים השתק
- **במקרים אחרים** – לא מעביד ולא הגופים הללו – לשאלת השיבוב בפועל (ובמיוחד לגובה דרישת השיבוב) עשויה להיות חשיבות רבה. מומלץ **לדרוש את הנתונים בהליכים המקדמיים**. אך זה רק חלק קטן מהתיקים (לטענת המדינה בדו״ח קמיניץ: **6% בלבד**)

ד״ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

כמה מנכים? חוות הדעת האקטוארית ו-4 שלבי הבדיקה

- הנתבעים מוכיחים ניכויים בחוות דעת אקטוארית – ולרובנו החישובים גורמים לראות "**שחור בעיניים**", אז מניחים שזו "מתמטיקה" וגזרה משמיים. **זה פשוט לא נכון** – ומי שיחשוב כך יעלה ללקוחותיו הרבה מאוד כסף

בדיקה עובדתית
הנתונים נכונים?

←

בדיקה משפטית
מה מותר לנכות?

←

בדיקה מתמטית
כפל עבר/עתיד

←

חקירה
ליישם – ולמנוע הפתעות

למה החקירה חשובה?

- מאפשרת **ליישם** את הבדיקות ולמנוע את הניכוי ביתר שגילינו
- לפחות לפי חלק מהפסיקה – **מונעת** הגשת חוות דעת "מעודכנת" עם הסיכומים ; בלי חקירה – חשש שתוגש אפילו בערעור.

ואם לא מצאנו פגמים?

- מומלץ להגיע ל**הסכמה דיונית** על גובה הניכוי – חוסך אי-ודאות וניסיונות להפתעות מאוחרות
- זכרו כמה עבודה אנחנו משקיעים בהוכחת הנזק על אלפי ₪ בודדים – כאן העבודה **מועטה יותר** (במיוחד אחרי כמה פעמים), והחיסכון : אלפים, עשרות אלפים – ולפעמים הרבה יותר

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

א. הבדיקה העובדתית – כמעט בלי ידע מוקדם

- הבדיקה הבסיסית ביותר – אבל חשובה מאוד. גם אם אתם נעזרים באקטואר מטעמכם – **הוא מסתמך עליכם לצורך העובדות**

1 Fact Check

- תאריך לידה (וגיל מדויק במועד ההיוון), גובה הגמלה, קביעות המל"ל – לא "פייק ניוז"
- **גמלה קודמת?** בתביעת קטינה הוגשה חוו"ד ניכויי ילד נכה – והתברר שקודם קיבלה קצבה חלקית. חיסכון (בהסכמה): **כ-285 אש"ח**
- גובה **קצבת הזקנה** (המנוכה מן הניכוי) – ותוספת ותק
- **אילו לוחות/תקנות?** לוחות לנכים ← ניכוי נמוך יותר מלוחות נכות מעבודה
- **סוג הגמלה** ובגין אילו פגיעות; להחזיק את **פרוטוקולי הוועדות**

2 ניכויים לעבר

- מתמטיקה פשוטה: הסכומים תואמים את מה **שהתקבל בפועל**? דרשו את **דו"חות התשלומים** שהאקטואר הסתמך עליהם
- ניכויים מהגמלה שלא שולמו לניזוק: חובות, הפרשים, תיקונים – וגם **"דמי בריאות"**, **"ארגון נכים"**, **"ביטוח הדדי"** (למשמעות – בהמשך)
- וגם כאן – גמלאות קודמות

3 ניכויים ביתר – כפל רכיבים

- לא כפל סכומים (לזה נגיע) – אלא **כפל רכיבים**
- הדוגמה הבולטת – **ניידות אצל קטינים**: חוות הדעת מהוונת עד גיל 18, ובנספחים (אופציות אחרי 18) נכלל תחת הרובריקה גם ההיוון עד 18 **וגם** אחרי 18
- הולכים ישר ל"סך הכל" – ומנכים את התקופה עד גיל 18 **פעמיים**. כשמפנים את האקטוארים לכך – הם מסכימים שמדובר בכפל

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

דוגמה: ניכוי כפל בניידות – יותר מ-200 אש"ח

א חוות הדעת

- היוון קצבת הניידות **עד גיל 18**

ב הנספח – "אופציות לאחר גיל 18"

- תחת הרובריקה הרלוונטית: היוון **עד גיל 18** (שכבר נכלל בחוות הדעת) + היוון **לאחר גיל 18**
- הרובריקה "סך הכל" כוללת את התקופה עד 18 **פעמיים**

2	תוצאות החישוב האקטוארי (בש"ח) – לגבי הקצבות עד גיל 18			
2.1	היוון קצבות ניידות בעתיד עד גיל 18:			201,329
2.2	שערוך הקצבות בעבר, עד מועד ההיוון:			
	סה"כ קצבות ניידות ששולמו:		119,462	
	הפרשי הצמדה בגינם:		6,722	126,184
3	סה"כ קצבת ניידות:			327,513

4	היוון קצבות ניידות בעתיד, מגיל 18 עד גיל 45:
4.1	רצ"ב נספח א' בו מפורטות הקצבות לגבי מוגבלת בניידות בשיעור 80% לפחות, בכל האפשרויות וכן היוונן.

סטטוס	אינו נוהג בעצמו			
	זקוק לכסא גלגלים			
סוג רכב	גובה הקצבה	היוון עד גיל 18	היוון מגיל 18 ואילך	סה"כ
עד 1300 סמ"ק	1,789	99,662	344,041	443,703
עד 1800 סמ"ק +הגה כוח	2,462	137,153	473,465	610,618
עד 2000 סמ"ק	2,587	144,117	497,504	641,620
מעל 2000 סמ"ק	3,183	177,319	612,120	789,439
רכב עם אביזרים מיוחדים ששוויים עד 100,000 ₪	3,614	201,329	695,005	896,334

ניכוי לפי "סך הכל" בנספח = ניכוי כפל של יותר מ-200 אש"ח – והאקטוארים, כשמפנים אותם לכך, מסכימים

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב. הבדיקה המשפטית – חמש שאלות

- על בסיס ממצאי הבדיקה העובדתית – שאלות משפטיות **יחסית פשוטות** (כמעט בלי מתמטיקה), שעולות במקרים רבים:

1. **זכאות לגמלה כתוצאה מהתאונה – ונכויות מעורבות**
   פרלה עמר, המל"ל נ' כלל; הוכחת נכויות; קשר סיבתי
2. **התאמה לקביעות בהליך השיפוטי**
   קיצור תוחלת חיים; חזקת ההמשכיות; זכאות עתידית – קטינים
3. **ניכוי מן הניכוי**
   תוספת ותק; מס בריאות וארגון נכים; שכ"ט והוצאות המיצוי
4. **חריג ה-25%**
   האם יש? ממה? ובהיעדר תביעת שיבוב?
5. **ניכוי רעיוני**
   מתי מנכים גמלה שלא התקבלה – ובעיקר מתי לא

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב1. נכויות מעורבות: מנכים רק מה שנובע מהתאונה

- הכלל הבסיסי: מנכים **רק את מה שנובע מהתאונה**. גמלת נכות מעבודה מאירוע אחר – לא מנוכה כלל (וגם לא הייתה זכות שיבוב ביחס אליה)
- המורכב יותר – בעיקר בנכות כללית – **נכויות מעורבות**: הקצבה ניתנת גם בגין נכויות מהתאונה וגם בגין נכויות שאינן קשורות. **הלכת פרלה עמר** [34]: ניכוי יחסי – אך לא היה ברור איך, עד **המל"ל נ' כלל**

הנוסחה – המל"ל נ' כלל

הנכות המשוקללת המלאה פחות הנכות שלא מהתאונה,

לחלק בנכות המשוקללת המלאה

= החלק מהניכוי המלא לפי התקנות

בדיקה שאנחנו – עורכי הדין – צריכים לעשות. לא צריך אקטואריה

דוגמה

שתי נכויות של 50%, רק אחת מהתאונה ⟵ משוקללת **75%**

הניכוי: (75-50) ÷ 75 = **שליש** – ולא חצי

ואם נחליף בנכות תפקודית 75%? משוקללת **93.75%** ⟵ (75 – 93.75) ÷ 93.75 = **0.2** – מנכים רק 20% מהגמלאות, ולא שליש

ולכן חשוב מאוד אילו נכויות מכניסים לנוסחה

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב1. נכויות מעורבות – ארבעה סיבוכים

1 קשיים בחישוב – מה מכניסים לנוסחה?

- מהמל"ל נ' כלל לא ברור: **נכות רפואית? תפקודית** שקבע בית המשפט? האם יש הגבלה של **תקנה 15**? (וראינו: ההבדל בין שליש ל-20%)

2 הוכחת הנכויות האחרות

- **בכר נ' פוקמן** (ריבלין): הנכויות שמזינים נקבעות ע"י **מומחי בית המשפט** => לבקש מינוי מומחים בפלת"ד גם לנכויות שלא מהתאונה – גם מטעם התובעים
- עמית ב**ליוונוב** – בצריך עיון, "הלכה ואין מורין כן"; ערכאות נמוכות לעיתים מסתמכות על המל"ל (**צדקה**) – אך אי אפשר לסמוך על זה: מומחים, או **הסדר דיוני**
- מומחה שקבע "אין נכות מהאירוע"? שאלות הבהרה/חקירה על הנכות **שלא** מהאירוע

3 שיעור נכות שונה ≠ שלילת קשר סיבתי

- **פלונית נ' שומרה**: מומחי בית המשפט קבעו נכויות **נמוכות** מהמל"ל -> הולכים לפי בית המשפט, אך אין בכך למנוע ניכוי (מכניסים אותן לנוסחה)
- אבל כשהמומחה **שולל קשר סיבתי** – גם אם המל"ל קבע אחרת – נכויות שאינן מהתאונה, ומפחיתים את חלקן. משמעותי בנכות מעבודה ובתיקי **26ב** (ובקשות לנכויות לסתור שהצליחו "יותר מדי")

4 גמלה קודמת או אחרת שהתאונה לא שינתה

- לכאורה צריך להכניס לנוסחה – אך **אין קשר סיבתי** בין הגמלה לתאונה; פסיקה נכונה תימנע מלנכות כלל.
- מה עם קצבת שארים? פסיקה שמגבילה לתשלום העודף, אך מנגד – החלטה בודדת בבימ"ש שלום בחיפה
- לטעון נכון: למשל תוספת תלויים שעברה מבת הזוג לניזוק – קצבה **קודמת** (או: פיצוי על אובדנה)
- וגמלת נכות מעבודה מפגיעה אחרת – לא קשורה בכלל

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב2. התאמה לקביעות בהליך השיפוטי

כשאין התאמה בין צלעות המשולש – עדיף שהניזוק ירוויח. למה? כדי שהמזיק ישלם את מלוא נזקו ומכיוון ש"אין שיפוי – אין ניכוי"

1 קיצור תוחלת חיים

- מנכים לפי **הנמוך** מבין הניכוי הרגיל (לפי התקנות) לבין הניכוי לפי תוחלת החיים המקוצרת
- מומלץ מאוד להשתמש **באקטואר** – יש סוגיות חישוב בגלל ההבדל בין התקנות להיוון רגיל; אחרי תיקון הלוחות זה חשוב הרבה יותר
- המחלוקת ביחס לקצבת שארים: ניכוי גם קצבה שהייתה משולמת בכל מקרה – מנוגד לתכליות (כולל השבת המצב לקדמותו)

2 חזקת ההמשכיות

- הניכוי מניח ש"מה שהיה הוא שיהיה" במל"ל – לעיתים ניכוי **גבוה** (או קטן) מקביעות בית המשפט (**פינקלשטיין**: אחוזי מל"ל גבוהים בהרבה מקביעות בית המשפט)
- אבל גם **אי-התחשבות בשינויים עתידיים** שטרם נכנסו לתוקף: אצל **יעקובי** לא הופחתה תוספת עתידית – חיסכון של **כ-66 אש"ח**
- לפעמים – לשקול לבקש **הקפאה**; ולבדוק אם "סכומים נוספים" שהאקטואר מנכה הם זכאות קיימת לפי הדין כיום

3 זכאות לגמלה עתידית

- כנראה **הנקודה החשובה ביותר** – עניין שבשגרה בתביעות קטינים
- **אין זכאות נוכחית ← אין חזקת המשכיות**: קביעות בית המשפט הן שקובעות את הפרמטרים לניכוי; אצל קטין אין ניתוק בין בסיס הפיצוי לבסיס הניכוי
- **מענק** בבחירת קצבת זקנה על פני נכות מעבודה – בד"כ מנוכה, אבל מנגד (במיוחד בתביעה לא נגד מעביד) **ארלנגר**
- **ונכות כללית עתידית** – בשקופיות הבאות

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

קטינים ונכות כללית עתידית: תנאי ה-50%

- חוות הדעת הנפוצה ביותר לגמלה עתידית. מכיוון שמדובר בזכאות **עתידית** – יש לבדוק את תנאי הזכאות (ס' 195 לחוק המל"ל): תושבות; הכנסה מתחת לרף בתקופה הקובעת (הכנסה מעל הסף עשויה להפחית לפי **חוק לרון**); נכות רפואית; ודרגת אי-כושר עתידית (שברגיל תתאים לנכות התפקודית)
- ומעבר לאלה – תנאי משמעותי שרבים אינם מתייחסים אליו נכון: **צמצום בכושר ההשתכרות של 50% לפחות**
- ההסתכלות הרגילה: קטין = שכר ממוצע; נכות תפקודית מעל 50% => התנאי מתקיים. **לא כך הדין במל"ל** – ולעיתים נובע מכך ניכוי לא מוצדק של **מאות אלפי** ₪

1 נתון ראשון (המשמעותי פחות): שני "שכר ממוצע"

- הבדלים בין השכר הממוצע של **הלמ"ס** לזה של **המל"ל** – בדרך כלל עד כ-5%, אך במקרים גבוליים משפיעים

2 נתון שני (החשוב יותר): מהו בסיס ההשתכרות?

- **תקנות הצמצום בהשתכרות**, ובעיקר **תקנה 6** – בסיס השכר אצל מי שאין לו השתכרות (כמו הניזוק הקטין) או שהשתכרותו מתחת לרף

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

תקנה 6 לתקנות הצמצום בהשתכרות: בסיס השכר לעולם לא "שכר ממוצע"

110%
מהשכר הממוצע במל"ל – אם יש לו תואר

90%
מהשכר הממוצע במל"ל – תעודת בגרות או גמר וכו'

75%
מהשכר הממוצע במל"ל – בכל מקרה אחר: המקרה הרגיל אצל קטינים (בעיקר שנפגעו בגיל צעיר מאוד)

- זהו **בסיס השכר**. כדי להיות זכאי לתגמולים, כושר ההשתכרות צריך להיגרע **ב-50% לפחות ביחס לבסיס**
- במקרה ג' – כושר ההשתכרות צריך להיות נמוך מ-**37.5%** מהשכר הממוצע של המל"ל

75%
בסיס השכר משכר המל"ל

←

50%
גריעה נדרשת – מחצית מהבסיס

←

37.5%
מהשכר הממוצע של המל"ל

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

אז מה זה משנה? דוגמה מנתוני תיק אמיתי

- ניזוק קטין, שלכולי עלמא נכותו **מעל 50%** – ולכן, על פי המחשבה המקובלת, ברור היה שצריך לנכות **(כ-450 אש"ח)**. ומה שעולה מחוות הדעת האקטוארית:

2. תוצאות החישוב

דרגת אי כושר	שיעור הצמצום בכושר ההשתכרות	גובה הקצבה חודשית במועד ההיוון	גובה הקצבה החודשית החל מ- 01/01/2022, נכון למועד ההיוון	תוצאת ההיוון
60%	55%-50%	₪ 1,908	₪ 2,287	₪ 446,623
65%	65%-56%	₪ 2,027	₪ 2,406	₪ 470,044
74%	74%-66%	₪ 2,242	₪ 2,621	₪ 512,634
100%	75% לפחות	₪ 3,321	₪ 3,700	₪ 726,456

1 ההנחה הרגילה

50% מהשכר הממוצע של המל"ל = 5,214 ₪

לצורך זכאות: להרוויח פחות מכך

ובהתאמה לשכר **הלמ"ס**: פחות מ-**45.6%** ⟵ גריעה מעל **54.4%**

הוויכוח בתיק: 52.5%–59.2% נכות – קבלת טענות הנתבעת (הפחתת אחוזים פעוטים) הייתה מובילה **להימנעות מניכוי כלל**

2 ועם תקנה 6 (בסיס 75%)

קטין בלי בגרות וכו' ⟵ בסיס שכר **75%**

זכאות רק אם ירוויח לכל היותר 3,910.50 ₪

= שיעור גריעה נדרש של **65.8%** לצורך ניכויים

(היעדר מקום לניכוי – אפילו לפי הנכויות להן טען התובע)

3 המשמעות

העמדה "הרגילה" של הצדדים – הסכמה על ניכוי של כ-450 אש"ח – משמעה **ניכוי יתר של מאות אלפי שקלים**

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

וכיום המצב אפילו יותר גרוע

- חוות דעת שהוגשה ביחס לקטינה ב**אפריל 2026** – בגלל השינוי בלוחות הביטוח הלאומי וגובה הקצבאות, הסכומים גדולים הרבה יותר:

דרגת אי-כושר	שיעור הצמצום בכושר ההשתכרות	גובה הקצבה החודשית מגיל 18	תוצאות ההיוון
60%	55%–50%	₪ 2,718	₪ 627,899
65%	**65%–56%**	₪ **2,894**	₪ **670,646**
74%	74%–66%	₪ 3,211	₪ 749,714
100%	75% לפחות	₪ 4,711	₪ 1,124,139

מתוך "תוצאות החישוב" בחוות הדעת האקטוארית (אפריל 2026)

החישוב המקביל כיום

השכר הממוצע של המל"ל: 13,566 ₪ ⟵ בסיס השכר (75%): 10,174.50 ₪

זכאות רק אם ירוויח פחות מ-5,087.25 ₪ – שכר **נמוך משמעותית משכר המינימום**

ולפי שכר הלמ"ס (יולי 2026: 14,215 ₪): פחות מ-**35.78%** מהשכר הממוצע

אפילו אם ייקבע לו אובדן השתכרות של 64% – שלפי חוות הדעת מוביל לניכוי של כ-670 אש"ח –

בפועל הוא לא יהיה זכאי לכלום.

ויש מקרים גרועים עוד יותר

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב3. ניכוי מן הניכוי – הפחתות מהגמלה

1 תוספת ותק לקצבת זקנה

- הוכרע בפסיקה שיש להפחית גם אותה
- **2% לשנת עבודה, עד 50%**. בעבר התוספת החלה אחרי 10 שנים (35 שנה לתוספת מלאה); כיום **מהשנה הראשונה** – די ב-25 שנות עבודה לתוספת מלאה

2 מס בריאות, ארגון נכים, ביטוח סיעודי

- הפחתות מהקצבה. פסיקה מנוגדת
- לפי העקרונות ולפי **אלחבאנין** – יש מקום להימנע מניכוין ולנכות את **הנטו**; ייתכן שיש להבדיל בין התוספות ולבחון מה כלול בהן (תוספת שהניזוק נהנה מזכויות ממנה – שאלה קשה יותר)
- האם הניזוק יכול להימנע מהן? פחות משנה – השאלה היא התנהלות סבירה, וסביר לקבל את הזכויות

3 שכ"ט והוצאות התביעה במל"ל

- **מחלוקת עזה** בפסיקה
- **ס' 14(ב) לחוק התרופות**: פיצוי על הוצאות סבירות להקטנת הנזק
- נראה שכיום – כששכר הטרחה במל"ל מוגבל – קשה להצדיק הימנעות מהשבתן.

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב4. חריג ה-25% (ס׳ 330 לחוק)

25%

לפחות – מסכום הנזק
כשהתביעה נבלעת (או קרוב לכך)

- הוראת חוק שבה המל״ל **מגביל את עצמו** בהיקף השיבוב: המל״ל רוצה את **שיתוף הפעולה** של הניזוק – ולכן מוכן לתת לו יותר מנזקו כדי שימצה את זכויותיו
- צריך **להודיע למל״ל** – כיום בדרך כלל בטופס התביעה לגמלה

1 מתי יש 25%?

- כאשר התביעה נבלעת (או כמעט נבלעת): **מדובר במינימום פיצוי** (והגבלה מקבילה על היקף השיבוב של המל״ל)
- **לא** בתביעת עובד נגד המעביד – ולמעשה ביחס לקצבאות נכות מעבודה
- כך גם ב**רכב מעביד** (כולל רכב של עצמאי)

2 25% ממה?

- **רבע מהנזק** – חשיבות גדולה להעלות את היקף הנזק ככל שניתן
- דוגמה: **קנאביס** בתאונת עבודה שממומן ע״י המל״ל. בתביעה שאינה נבלעת – ספק כמה להשקיע בהוכחתו (מנוכה מיד); כשיש רבע – **חשוב להוכיח כי מגדיל את הרבע**

3 25% בהיעדר תביעת שיבוב?

- לכאורה לא הגיוני בפלת״ד או מול מוסדות רפואיים – המל״ל לא נדרש לתבוע
- אך הפסיקה קבעה שלאור החוק **יש רבע גם במקרים אלו**: הן לפי תיקון 102, והן בתאונות דרכים (בערעור על החלטת השופט שוהם)
- **האם מוצדק? תלוי ועומד כיום בבר״ע**

ד״ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ב5. ניכוי רעיוני – ובעיקר היעדרו

- ניכוי **גמלה שלא מתקבלת בפועל** – כי הניזוק לא פנה למיצוי זכויותיו. דומה לפסיקה על היעדר הקטנת נזק: שוללת מהניזוק את מה שהיה מקבל לו הקטין את נזקו באופן סביר – אף שכבר אינו יכול לקבל את הגמלאות

✓ מתי כן

- לפי הפסיקה – **רק בנכות מעבודה**, מכוח **ס' 82 לפקנ"ז**, ורק **מול המעביד** או בתביעות **רכב מעביד**

✗ מתי לא

- גמלאות שהניזוק **כבר לא יכול לקבל** (למשל נכות כללית), או נכות מעבודה כשהתביעה **אינה** נגד המעביד/רכב מעביד

ולעתיד? לא בהכרח אותו דבר

לא פנה כלל עד פסק הדין – ייתכן שיש מקום להקפאה (כדי שיפנה), אך אם מסרב לפנות ייתכן שיש מקום להפחתה גם של קצבאות נוספות (למקרה ויפנה בעתיד, ולאור נטל הקטנת הנזק); פנה ונדחה – אין ניכויים כלשהם

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ג. הבדיקה המתמטית: כפל עבר/עתיד – בלי אקטואר

- כשעולה חשד – היעזרו באקטואר אם אינכם יודעים לחשב בעצמכם (ואם רוצים לפרנס אותי – אפשר גם לפנות אליי בתשלום...)
- אבל עניין אחד משמעותי **לא דורש אקטואר**: **כפל תשלומים בעבר ובעתיד**, הנובע מההבדל בין החישוב לעבר ולעתיד לפי התקנות

א לעבר

- החישוב עד **מועד ההיוון** – כל החודשים

ב לעתיד

- החישוב **משנה קלנדרית בלבד** – **ותקנה 3** לתקנות ההיוון: עד שחלפו 6 חודשים אתה עדיין בגיל הקודם; אחר כך, במשך 6 חודשים, כבר הגעת ליום ההולדת הבא

דוגמה 1 – מקרה אמיתי

- ניזוק בן **26 וחודשיים**: לעבר נוכה עד 26 וחודשיים; לעתיד – לפי התקנות – **מגיל 26**. כלומר: **חודשיים ביתר**

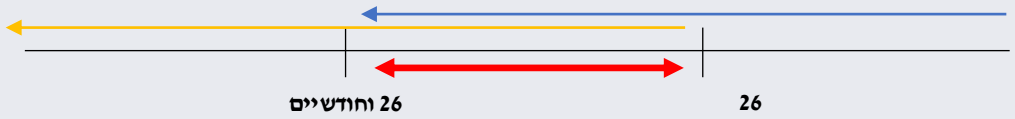

1.	מועד ההיוון: 30.6.2019.
7.	קצבת נכות כללית לנכה לחודש יוני 2019: 2,989 ₪ (קצבת עידוד- לאחר ניכוי בגין הכנסות)
8.	הנכה יליד 9.5.1993 בן 26 ביום ההיוון.

דוגמה 2 – מצב רגיל מאוד

- נכות כללית וילד נכה: לעיתים הזכאות מתארכת עד לגיל 18 ו-3 חודשים (בעבר היה כך באופן אוטומטי).
- לוודא **היעדר ניכוי כפל**

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ועכשיו – הפנסיה

- דוגמה נוספת – די סטנדרטית – למיטיבים : בפציעה משמעותית – **פנסיית נכות** או **א.כ.ע.** ; במקרי מוות – **קצבת שארים**
- השאלה הבסיסית : **האם יש מקום לנכות בכלל?**
- הפסיקה דנה בכך פעמים רבות ; ההכרעה במספר הלכות – **מעמיר ואנוך ועד מלכה יונה**

רכיבים ביטוחיים
"חוזה ביטוח" – היעדר ניכוי

←

קרן פנסיה חדשה
הלכת אנוך

←

פנסיה ותיקה ותקציבית
הלכת עמיר – ומה השתנה

←

מלכה יונה
שלושה פסקי דין

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

קרן פנסיה חדשה: הלכת יעל אנוך

- השופט ריבלין סיווג את קרנות הפנסיה החדשות – בעיקר לאור **צבירת הכספים** – כ**חוזה ביטוח**
- ומכאן קביעה פשוטה: **אין שום משמעות** לקבלת התגמולים בחישוב (ס' 81 ו-86); **ואין לקרן** (מקפת) זכות לדרוש את הכספים – לא מהמזיק ולא מהניזוק. ההלכה **מושרשת** ואינה מאותגרת בפסיקה

ועם זאת – אחרי מלכה יונה הושמעו קולות שמבקרים את ההלכה:

גילבר ופרי

- קרן הפנסיה **אינה חוזה ביטוח** – מרכיב סוציאלי, וההצטרפות אינה בחירה - לעבור **לניכוי**, עם אפשרות לקרן לתבוע **שיבוב** מהמזיק

גלעד וסמט

- פרשנות ס' 86 לפקנ"ז אינה נכונה – וצריך לבחון על פי הוראות חוק חוזה הביטוח: בביטוחי **"שיפוי"** יש זכות שיפוי ומנכים; בביטוחי **ניכוי** – אין שיפוי ואין לנכות. תגמולי קרן חדשה הם **ניכוי** – ולכן אין לנכותם כלל

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

חמש הערות על הקולות לסטייה

1 "לא התנדבותי" ≠ לא ביטוח

- דמיון רב ל**ביטוח חובה** – החברות רשאיות לדחות מבוטח, ויש קרנות ברירת מחדל (בדומה לפול) – **ואף אחד לא טוען שהוא אינו ביטוח**

2 מהו "חוזה ביטוח" לעניין הפקודה?

- ראו **השב"ן**: השופטת וילנר מדגישה את **הסיכון** (הצטרפות ללא קשר למצב הביטוחי, ס' 45) ואת **דמי החבר** שממשיכים כתנאי לזכויות – כל אלה אינם בקרן פנסיה; המאפיינים שלה – כולל א.כ.ע. – דווקא **מצדיקים** את הסיווג כחוזה ביטוח

3 לא חוזה ביטוח – גם לא חוק חוזה הביטוח

- ואז – **חוק הטבת נזקי גוף**: תביעת מיטיב **רק לעבר** (וילנר בשב"ן), ובהתאם ניכוי מתאים (בניגוד לס' 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי)

4 רוצים שיבוב? משנים את התקנון

- הדרך הנכונה – **שינוי התקנון**, בדרך ההפוכה ממה שנעשה בקרן ותיקה. ומעבר לכך: זכות שיבוב ש**אינה מנוצלת** – מן הראוי שלא לנכות

5 הלקח מהשב"ן – חרב פיפיות

- בשב"ן: לא חוזה ביטוח ⟵ מנכים, אבל המזיק משלם את דמי החבר. בקרן פנסיה – המזיק ישפה בדיעבד על **כל הפרמיות ששולמו בכל השנים** (הוצאה סבירה להקטנת הנזק) – וזה רק מגדיל את הנזק הכולל

ובכלל – ספק אם יש מה לנכות: תגמולי נכות ושארים הם רכיב ביטוחי ברור; ופנסיה נקבעה על בסיס הפרשות שכבר בוצעו – שכר שכבר הורווח ושאין הצדקה לנכות

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

פנסיה ותיקה ותקציבית: הלכת עמיר – ומה מסתתר בה

ההלכה הבסיסית (צוינה גם באנוך) שונה בתכלית: לא חוזה ביטוח במשמעות ס' 81 ו-86 – וכשהזכאות נובעת מהאירוע הנזיקי, מנכים (השופט עמית)

1 הקביעה הקטגורית שמנכים לא מדויקת גם לפי הלכת עמיר

- לפי פסק הדין – על הניזוק להוכיח את **מהות התשלומים**
- תשלומים **ביטוחיים במהותם** (רכיב ביטוח חיים; ונדמה שגם א.כ.ע.) הינם חגמולים מ"חוזה ביטוח" ולכן **לא מתבצע ניכוי כלשהו**

2 ההנמקות לניכוי

- אין בחירה של העובד להפריש; ובעיקר (תקציבית) – התשלום **מכספי המעביד עצמו**
- עמית: ההצטרפות **לפי מגזרים** ולא לפי בחירת העובד – בניגוד לקרן חדשה, שבה חייבים להצטרף אך **בוחרים** מכשיר וקרן
- שאלה: האם קרן ותיקה יכלה למנוע הצטרפות מטעם **חיתומי**?
- ובפסק הדין עצמו (אחרי צו ההרחבה) נכתב במפורש: **בקרן חדשה זה חוזה ביטוח**

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

עמיר – שלוש הנקודות החשובות ביותר, ועוד אחת

א הרהורי כפירה

- עמית אינו בדעה זו – אבל **ריבלין** סבר בהליך אחר שייתכן שגם סכומים אלה **לא צריך לנכות**
- האם לא הגיע הזמן לאמץ את "הרהורי הכפירה" הללו?

ב התיישנות תביעת המיטיב

- עמית הביא פסיקה ש**שללה ניכוי** כשתביעת המיטיב התיישנה; השאיר בצריך עיון – וסבר שאין מקום לנכות
- האם **מלכה יונה** (והשינוי בכלל) משנה את הקביעה?
- מתנגש עם פסיקה מנוגדת לעניין תגמולי מל"ל

ג ניכוי מול פיצוי על הפסדי פנסיה

- בתקציבית ובוותיקה הזכאות כוללת גם זכאות **לתקופה שלפני העוולה**; בחדשה – **רק** על השתכרות שאינה קשורה לעוולה.
- הצדקה לנכות הייתה מחייבת להוסיף את רכיב הפיצוי, באופן שמאיין את הניכוי (כמעט) לחלוטין
- וזכרו: "**האצה בלבד**" (למשל בירושה) אינה הטבה שמצדיקה ניכוי

ד ועוד: בעמיר דובר בתגמולים ששולמו בעבר – והניכוי נעשה לכאורה לפי חוק הטבת נזקי גוף

- לפי חוק זה – אם המיטיב **לא תבע**, הניזוק זכאי לפיצוי
- ולפי עיקר הפסיקה – בתביעת הטבה אפשר לתבוע **רק לעבר** (חריג: דעת הרוב בשב"ן – אבל מסתמך על סעיף 22 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, ולא על חוק ההטבה)

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

שינוי ראשון: פנסיה ותיקה – שינוי התקנון האחיד

- לאחר המועדים בהם עסקו הלכות אנוך ועמיר, **שונה התקנון המאוחד של קרנות הפנסיה הותיקות**
- נכון להיום, כשקיימת תביעה **<u>לא</u>** מדובר בתגמולים אלא **<u>בהלוואה</u>**
- האם עדיין יש מקום לנכות?

המשמעות

- **חובה חוזית** על הניזוק להשיב את התגמולים **<u>לקרן</u>**. כלומר, ביצוע ניכוי = **ניכוי כפול**
- **עזבון מ.ב.ח.** – ניכוי למרות השינוי בתקנון. לא סביר – ובערעור **הוסיפו כסף**.
- נכון במיוחד לאור הקביעה **בנון** (ומלכה יונה) שגם נתבע ששילם יותר מחלקו – הטבה שלא מנכים כשאין סיכון לנתבע הנוסף. כאן – **קל וחומר**

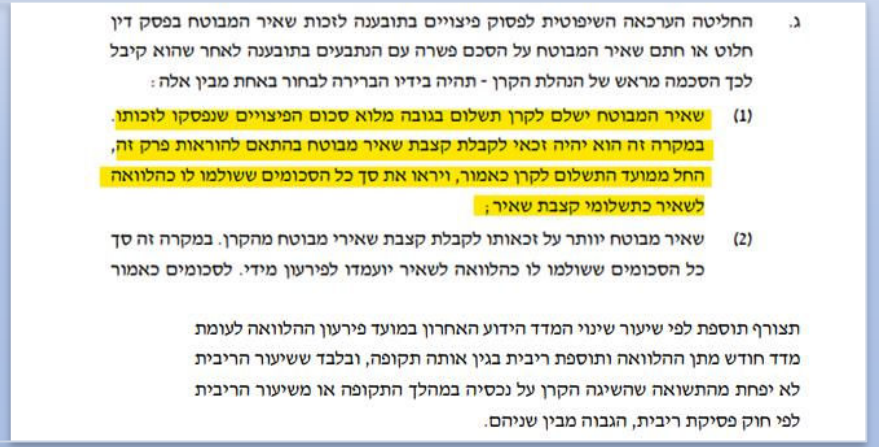

ג. החליטה הערכאה השיפוטית לפסוק פיצויים בתובענה לזכות שאיר המבוטח בפסק דין חלוט או חתם שאיר המבוטח על הסכם פשרה עם הנתבעים בתובענה לאחר שהוא קיבל לכך הסכמה מראש של הנהלת הקרן - תהיה בידיו הברירה לבחור באחת מבין אלה:

(1) שאיר המבוטח ישלם לקרן תשלום בגובה מלוא סכום הפיצויים שנפסקו לזכותו. במקרה זה הוא יהיה זכאי לקבלת קצבת שאיר מבוטח בהתאם להוראות פרק זה, החל ממועד התשלום לקרן כאמור, ויראו את סך כל הסכומים ששולמו לו כהלוואה לשאיר כתשלומי קצבת שאיר;

(2) שאיר מבוטח יוותר על זכאותו לקבלת קצבת שאירי מבוטח מהקרן. במקרה זה סך כל הסכומים ששולמו לו כהלוואה לשאיר יועמדו לפירעון מידי. לסכומים כאמור תצורף תוספת לפי שיעור שינוי המדד הידוע האחרון במועד פירעון ההלוואה לעומת מדד חודש מתן ההלוואה ותוספת ריבית בגין אותה תקופה, ובלבד ששיעור הריבית לא יפחת מהתשואה שהשיגה הקרן על נכסיה במהלך התקופה או משיעור הריבית לפי חוק פסיקת ריבית, הגבוה מבין שניהם.

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

שינוי שני: עניין מלכה יונה

העובדות בקצרה

- מקבל **פנסיה תקציבית** שמת כתוצאה מהעוולה (הפנסיה התקבלה לפני העוולה) – ואשתו החלה לקבל **קצבת שארים**. מוסכם: **אין זכות שיפוי למדינה** (הזכאות לפנסיה, ומכוחה לשארים, הייתה קיימת ללא קשר למוות)
- **מיליוני ₪ רבים**
- השאלה – בהיעדר זכות השיבוב של הפנסיה, **האם לנכות?**

1 פסק הדין הראשון – בוטל

השופט עמית: התכלית העיקרית היא השבת המצב לקדמותו – ולכן, אף שאין זכות שיבוב, **יש לנכות**

בצעד אמיץ – עו"ד שמעון כץ הגיש בקשה שהבהירה שפסק הדין ניתן בהיעדר סמכות – והוא בוטל

2 פסק הדין השני – ההרכב (השופטת וילנר)

הפך את ההכרעה לחלוטין: בהיעדר שיבוב – אין בסיס לניכוי. העיקרון: המזיק לא ישלם יותר מהנזק שגרם

בשלב הניכוי – התכלית העיקרית היא שהמזיק ישלם כפי נזקו

3 הדיון הנוסף

איך ייתכן שאחרי מתן דיון נוסף (כלומר, כנראה סברו שמדובר בפסק דין קשה), ועם הרכב שכלל את השופט עמית (שנתן את פסק הדין הראשון שבוטל), והשופט סולברג (שנתן את הדיון נוסף), **פסק הדין הוא פסקה אחת בלבד?**

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

וילנר – והדיון הנוסף

> *"כשלעצמי, אני סבורה כי לא נס לחו של עיקרון השבת המצב לקדמותו (ראו גם: קרקו-אייל, בעמ' 184-185), אם כי חשיבותו באה לידי ביטוי בעיקר בעת חישוב הפיצויים הנפסקים לניזוק והתאמתם לנזק הקונקרטי שנגרם לו."*
>
> **השופטת וילנר, סעיף 27 לפסק הדין השני**

> *"לאחר עיון בטענות הצדדים בכתב ושמיעתם בעל-פה לפנינו, לא ראינו מקום לשנות מקביעותיו של פסק הדין מושא הבקשה לדיון נוסף. זאת בהינתן שפסק הדין חל רק על מצבים שבהם אין למיטיב זכות חזרה כלפי המזיק מכוח הדין וממילא אין חשש מפני חיוב יתר של המזיק כאמור בפסקה 8 לפסק דינה של השופטת י' וילנר (ובדומה לפסק הדין שניתן בעניין ע"א 760/88 מדינת ישראל נ' בן דוד, פ"ד מה(2) 196 (1991))."*
>
> **פסק הדין המלא בדיון הנוסף**

- זו הגישה הנכונה. ומן הראוי **להרחיב** את העיקרון גם למקרים שבפועל לא מגישים תביעות שיבוב (ובוודאי כשהתיישנו) – לכל היותר יאפשרו למיטיב לנהל את זכותו מול הניזוק
- והיה מגיע לנו פסק דין שמפרט את השיקולים – כדי שנדע מה עמדתו הנוכחית של השופט עמית, ומה היחס בין העקרונות

© למחבר

ניכויי פנסיה: אותן בדיקות – כשהנתבע טוען לניכוי

א. בדיקה עובדתית

- כל הרכיבים – גם הנוגעים **לזכאות ולסוג הקרן** מראש, וגם – אם יש בסיס לניכוי – הפרטים הספציפיים

ד. בדיקה מתמטית

- בתקציבית – **תקנות**, ולכן בדיוק אותן בדיקות כמו במל״ל (כפל עבר/עתיד)

ב. בדיקה משפטית ראשונה – ארבע שאלות בסדר הזה:

קרן חדשה?
כן -> אין ניכוי

←

הגמלה בשל העוולה?
לא -> אין ניכוי (מלכה יונה)

←

רכיבים ביטוחיים (א.כ.ע.)?
כן -> אין ניכוי

←

רק אז
ייתכן מקום לדון בניכוי

ג. בדיקה משפטית שנייה – רק אם תקציבית/ותיקה, כתוצאה מהעוולה, ורכיבים לא ביטוחיים

- **ותיקה** – אין מקום לניכוי לאור שינוי התקנון; ואפילו אם סבורים אחרת – ניכוי **רק לעבר** לפי חוק ההטבה (או לפחות לטעון לכך)
- **תביעת שיבוב** – התיישנה? ייתכן שניתן למנוע ניכוי (האסמכתאות אליהן הפנה השופט עמית בהלכת עמיר). ואם שולם ואין חובה להחזיר – הטבה שאין לנכות (נון)
- **תקציבית** – בסיס עקרוני גם לתביעה עתידית, מכוח החוק; אך לשים לב ל**תקנות שקובעות את הניכוי והגבלותיו**
- **התאמה לקביעות בית המשפט** – בדיוק כמו במל״ל; ומנכים **רק את התוספת** (שכן רק ביחס אליה קיים סיכון לשיבוב)

ד״ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

לסיכום

אל תנכו באופן אוטומטי – תבדקו את חוות הדעת

- **עובדתית**
- **משפטית**
- **מתמטית**
- **חקירה**
- והאם בכלל יש לנכות? תלוי במה מדובר...

למה לטרוח?

- חיסכון רגיל **גדול** בניכויים – אלפים, עשרות אלפים ולעיתים מאות אלפי ₪, ובמלכה יונה היה מדובר **במיליונים**
- ולפחות במקרים מסוימים – אם יתברר ניכוי משמעותי שבוצע ביתר, **"הראש שלנו על הגרדום"**
- והעיקרון המנחה בכל פער במשולש: **אין שיפוי – אין ניכוי**

! ונקודה אחרונה – כתבי ויתור וסילוק

- משניתן פסק דין – ברור שהמל"ל או חברת הביטוח אינם יכולים לפנות לניזוק בשיבוב. לכן: להקפיד על החרגות כל המיטיבים שנלקחו בחשבון (מל"ל, פנסיה שנוכתה וכו')
- **מקרה אחד לפחות: בגלל היעדר החרגה הוגשה אחר כך נגד הניזוק תביעה בסך 1 מיליון ₪** – ואף אחד מאיתנו לא רוצה להיות עורך הדין שבגללו הוגשה תביעה כזו

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

© למחבר

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il
Fax: (972) 02-6795050 :פקס | Tel: (972) 02-6426666 :טל'
בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611
Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

תודה על ההקשבה

לעיון בדף האסמכתאות, המצגת וחומרים נוספים:

www.posner-law.co.il